

ч. 4 ст. 81, ч. 6 ст. 82 та ч. 6 ст. 83 КК. Призначення покарання за сукупністю вироків щодо неповнолітнього здійснюється за правилами ст. 71 КК з урахуванням вимог ст. 98–103 КК.

Лит.: Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання / за заг. ред. В. І. Тютюгіна. Х., 2008; Бурдін В. М., Матринишин Г. Р. Призначення покарання за сукупністю вироків (кримінально-правове дослідження). Л., 2014.

В. І. Тютюгін.

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА СУКУПНІСТЮ ЗЛОЧИНІВ здійснюється на підставі статей 70, 72 КК у випадках вчинення особою 2-х або більше злочинів, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особл. част. КК, за жоден з яких її не було засуджено (ст. 33 КК).

Відповідно до ч. 1 ст. 70 КК призначення покарання в цих випадках відбувається в 2 етапи. На першому суд призначає осн. та дод. покарання за кожен із злочинів, які входять до сукупності, з урахуванням заг. засад призначення покарання (ст. 65–67 КК), а за наявності підстав – і спец. правил призначення покарання за одиничний злочин (ч. 3 ст. 43, ст. 68, 69, 69¹, ч. 1 ст. 103 КК). На другому – визначає остаточне покарання за всі злочини, що входять до сукупності, керуючись встановленими у ст. 70 КК правилами і обираючи на свій розсуд один із 3-х, передбачених у цій статті, способів (принципів) його визначення, а саме: а) поглинення менш суворого покарання більш суворим; б) часткове складання призначених за окр. злочини покарань; в) повне їх скла-

дання. У випадках, коли сукупність складають більше 2-х злочинів, не виключається і можливість використання для визначення остаточного покарання одночасно кількох принципів, коли одні покарання повністю або частково складаються між собою, а ін. поглинаються.

Призначення остаточного покарання шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим полягає в тому, що суд, призначивши за окр. злочини різні за ступенем суворості покарання, одним із них – більш суворим – поглинає ін. – менш суворі. Тобто поглинення покарання призводить до того, що остаточне покарання за сукупністю злочинів визначається судом у межах більш суворого покарання, призначеного за один із злочинів, що входить до сукупності.

Принцип поглинення не може бути застосований, якщо за злочини, що утворюють сукупність, призначені однакові за видом і розміром покарання. Але суд вимушений удатися до поглинення покарань при визначенні остаточного покарання за сукупністю злочинів у випадках, коли: а) найбільш суворе покарання призначається за один із злочинів у максимально можливих його межах, встановлених у Загал. част. КК; б) за всі злочини, що утворюють сукупність, призначені покарання в макс. їх межах, передбачених у Загал. част. КК; в) хоча б за один із злочинів, що входять до сукупності, призначено довічне позбавл. волі.

При частковому складанні до найбільш суворого за видом чи розміром покарання, призначеного за один із злочинів, додається (приєднується) лише частина менш суворого покарання, призначеного за ін. злочин, і остаточне по-

карання за їх сукупністю стає, таким чином, більш суворим, ніж будь-яке з покарань, призначених за окр. злочини. Питання про те, яку саме частину менш суворого покарання належить додати до більш суворого, суд вирішує на свій розсуд з урахуванням конкр. обставин провадження і виходячи з тих меж остаточного покарання, яке може бути призначене за сукупністю (ч. 2 ст. 70 КК, ч. 2 ст. 103 КК).

Повне складання призначених покарань полягає у додаванні (підсумовуванні) одне до одного всіх покарань, призначених судом за окр. злочини, внаслідок чого остаточне покарання за сукупністю злочинів укладає їх заг. суму.

Складанню можуть підлягати покарання як одного, так і різних їх видів. Але якщо за злочини, що утворюють сукупність, призначені покарання різних видів, їх складання можливе лише після поперед. переведення (перерахування) менш суворого виду покарання в більш суворий за правилами, встановленими у ч. 1 ст. 72 КК, яка передбачає певну шкалу співвідношення різних видів покарань за ступенем їх суворості. Але серед покарань різних видів є й такі, що не можуть бути перераховані (переведені) в ін. види покарань, бо закон не встановив їх співвідношення з ін. видами покарань. До них належать осн. покарання у виді штрафу (ст. 53 КК) і позбавл. права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 55 КК), які при призначенні їх за сукупністю злочинів складанню з ін. видами покарань не підлягають і тому згідно з ч. 3 ст. 72 КК застосовуються одночасно і виконуються самостійно. Водночас суд

може застосувати поглинення таких покарань ін. більш суворими видами осн. покарань.

Як повне, так і часткове складання покарань за сукупністю злочинів здійснюється судом у межах, установлених ч. 2 ст. 70 КК, згідно з якою остаточне покарання визначається: а) або у межах, установлених санкцією статті Особл. част. КК, яка передбачає більш суворе покарання; б) або у межах макс. строку, встановленого для цього виду покарання у Загал. част. КК.

При складанні покарань у межах санкції статті, яка передбачає більш суворе покарання, суд визначає, яке саме з призначених за окр. злочини покарань є більш суворим, виходячи з його виду або розміру (строку) і визначає припустиму межу складання призначених покарань, беручи до уваги той його максимум, який встановлений у санкції статті Особл. част. КК, що передбачає найбільш суворе покарання.

Складання покарань у межах макс. строку, встановленого для цього виду покарання в Загал. част. КК, суд має право здійснити лише за умови, якщо хоча б один із злочинів, що входять до сукупності, є умисним тяжким (ч. 4 ст. 12 КК) або особливо тяжким (ч. 5 ст. 12 КК).

Відповідно до ч. 3 ст. 70 КК до осн. покарання, остаточного визначеного за сукупністю злочинів, можуть бути приєднані і дод. покарання, але за умови, що вони попередньо були призначені судом за окр. злочини, що входять до сукупності. Якщо за декілька злочинів призначено декілька дод. покарань одного виду, то вони попередньо поглина-

ються чи складаються між собою і лише після цього приєднуються на додаток до осн. покарання, остаточно визначеного за сукупністю. При цьому суд має право щодо осн. видів покарань застосувати один принцип їх призначення за сукупністю (напр., складання), а щодо дод. – ін. (напр., поглинення). Дод. покарання різних видів, призначені за окр. злочини, складанню між собою не підлягають і завжди виконуються самостійно (ч. 4 ст. 72 КК).

Відповідно до ч. 4 ст. 70 КК за правилами, встановленими для сукупності злочинів, призначається покарання і у випадках, коли після постановлення вироку в справі буде встановлено, що засуджений винен ще й в ін. злочині, вчиненому ним до постановлення поперед. вироку. За таких умов покарання призначається у 3 етапи: а) на першому – суд призначає покарання за знову розкритий злочин; б) на другому – визначає остаточно покарання за сукупністю злочинів за правилами, передбаченими ч. 1–3 ст. 70 КК; в) на третьому – до покарання, остаточно визначеного за сукупністю злочинів, зараховує покарання, яке було повністю або частково відбуте за поперед. вироком, за правилами, передбаченими ст. 72 КК.

Особливості призначення покарання за сукупністю злочинів щодо неповнолітніх передбачені у ст. 103 КК.

Лит.: Бажанов М. И. Назначение наказания по советскому уголовному праву. К., 1980; Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання / за заг. ред. В. І. Тютюгіна. Х., 2008.

В. І. Тютюгін.

ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ – злочин, передбачений ст. 368 КК, який посягає на сусп. відносини, що забезпечують нормальну службу. діяльність в органах держ. влади, місцевого самоврядування або в ін. юрид. особах публ. права.

Предметом цього злочину є неправомірна вигода, поняття якої наведено у примітці до ст. 364¹ КК. Якщо до такої вигоди належать предмети, збут і придбання яких утворює самот. склад злочину (напр., зброя, боєприпаси тощо), вчинене кваліфікується як сукупністю відповід. злочинів.

Об'єктивна сторона злочину полягає в активній поведінці особи – діяч, які альтернативно перелічені в ч. 1 ст. 368 КК і можуть виражатися у будь-якій із таких їх форм, як: а) прийняття служб. особою пропозиції щодо надання неправомірної вигоди – виявлення нею у будь-якій формі (усно, письмово, за допомогою техн. засобів тощо) згоди (бажання, готовності) одержати (прийняти) таку вигоду у відповідь на висловлення особою, яка її пропонує, наміру її надати; б) прийняття служб. особою обіцянки щодо надання неправомірної вигоди – виявлення нею у будь-якій формі згоди (бажання, готовності) одержати (прийняти) таку вигоду у відповідь на висловлення особою, яка її обіцяє, наміру її надати з повідомленням про час, місце та спосіб надання такої вигоди; в) одержання неправомірної вигоди – прийняття (фактичне отримання) служб. особою особисто або через посередників наданої їй ін. особою (вигодонадавачем) такої

Національна академія правових наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА ЮРИДИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

У двадцяти томах

Том 17

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Харків
«Право»
2017

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017
© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017
© Видавництво «Право», 2017